

Юрій Кишакевич, проректор з науково-педагогічної роботи
*Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

Ольга Заяць, вчитель-методист, директор
Дрогобицького педагогічного ліцею

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ

Введення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників шкіл тягне за собою певні зміни в організації та змісті всієї навчально-виховної діяльності педагогічних ВНЗ.

Ключові слова: зовнішнє незалежне оцінювання, апелювання.

Постановка проблеми. Системи зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які бажають вступити до вищих навчальних закладів, функціонують у 150 країнах світу. У липні 2007 року МОН України прийняло рішення про охоплення зовнішнім незалежним оцінюванням у 2008 році усіх випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які виявили бажання стати студентами вищих закладів освіти. Уже готуються матеріали для проведення такого оцінювання знань випускників шкіл у 2009 році [1, 5].

Про важливість підготовки майбутніх учителів до проведення ЗНО говорять такі факти: у 2008 році до організації і проведення ЗНО було залучено більше 96 тис. педагогічних і науково-педагогічних працівників. Український центр оцінювання якості освіти розробив Положення про підготовку фахівців для проведення ЗНО, навчальні плани і програми, методичні рекомендації [1, 11].

Крім того, зазначимо, що стандартизоване оцінювання у вигляді педагогічного тестування майже не використовувалось учителями у масовій загальноосвітній школі.

Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до проведення ЗНО повинна включати вивчення правових основ та технології проведення педагогічних тестувань, вивчення психолого-педагогічних особливостей такого тестування та методики створення тестів, шляхи усунення негативних впливів ЗНО на організацію навчально-виховного процесу у школі, ЗНО і моніторинг якості освіти.

На нашу думку, введення у навчальні плани

підготовки майбутніх учителів спецкурсу “Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти”, який рекомендує МОН України [2], є недостатнім для готовності їх до проведення і організації ЗНО. Пропонуємо внести низку змін до організації і змісту всієї навчально-виховної діяльності педагогічних ВНЗ:

- викладачам ВНЗ практикувати тестування знань студентів з дисциплін, які ними вивчаються;
- доповнити програми дисциплін “Психологія” та “Педагогіка” темами: “Психолого-педагогічні особливості проведення ЗНО випускників шкіл”, “Зміни в організації навчального процесу у школі у зв’язку з проведенням ЗНО”, “Робота з батьками та громадськістю щодо ознайомлення їх з процедурами ЗНО” та ін.;

- включити до методик викладання шкільних предметів теми: “Методика складання тестів”, “Технологія зовнішнього незалежного оцінювання з предмету”;

- проводити допуск студентів-випускників напряму підготовки “Педагогічна освіта” фахівців ОКР “бакалавр” до державних екзаменів у вигляді тестів ЗНО із шкільного предмету;

- залучати студентів підготовки фахівців напряму “Педагогічна освіта” ОКР “магістр” та аспірантів спеціальності “Педагогіка” до проведення ЗНО (вони могли б потім проводити практичні заняття зі студентами щодо технології ЗНО);

- включити до тематики наукових досліджень кафедр психолого-педагогічного циклу, курсових та кваліфікаційних робіт студентів актуальні питання проведення ЗНО;

- ввести у програми педагогічної практики обов’язкове складання тестів різного типу та

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ

проведення тестування учнів зі шкільного предмету;

- обговорювати на засіданнях кафедр результати ЗНО на різних рівнях.

До програми “Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти”, на нашу думку, слід внести такі зміни:

- до вступу включити пункт “короткий огляд міжнародного досвіду досліджень якості освіти”;

- відомо, що батьки і учні нарікали на невідповідність між набраними балами у ЗНО і оцінками за 12-бальною шкалою. Щоб уникнути в майбутньому цих непорозумінь, у програмі дисципліни повинна бути тема “Технологія оцінювання у педагогічних вимірюваннях”;

- заключними темами дисципліни бачимо теми: “Практика ЗНО в Україні: досвід, проблеми”, “Досвід інших країн у проведенні моніторингу якості освіти”;

- програма повинна містити примірний перелік практичних чи семінарських занять;

- у перелік ІНДЗ треба внести теми: розробка тестів різного типу з певного розділу шкільної дисципліни, створення комп’ютерних програм для тестового контролю з певного шкільного предмету, ЗНО у Польщі (Канаді, США тощо), психолого-педагогічна підготовка учнів до проведення ЗНО, різні підходи до процедури апелювання учнів щодо результатів ЗНО.

Висловимо деякі пропозиції щодо дальшого удосконалення ЗНО. Підтримуємо наказ МОН України про повне завершення вивчення навчального матеріалу учнями 11 (12) класів до 1 травня. Правда, цей наказ появився під час навчального року, що не сприяє якісному виконанню навчального плану у старших класах, адже програма старшої школи розрахована на певну кількість тижнів і про цю кількість учителі мають знати до початку планування навчання у старших класах школи.

Своєчасним є наказ МОН України про зарахування результатів ЗНО як результатів державної підсумкової атестації за курс повної загальної середньої освіти [3]. Сподіваємося, що цей захід вплине на вибір випускників 9-х класів щодо продовження навчання: йти до 10 класу і проходити ЗНО з 5-ти предметів чи здобути робітничу професію у професійно-технічних закладах.

Добре, що реєстрацію випускників для участі в ЗНО продовжено до 1 березня, але учителі шкіл незадоволені тим, що програму для реєстрації можна відкрити лише один раз, що утруднює виправлення можливих помилок в реєстрації випускників. Керівники шкіл вважають, що

процедуру реєстрації слід спростити, зокрема, вивчити можливість її проведення з допомогою мережі Інтернет.

Потребує удосконалення і процедура оцінювання знань випускників за результатами ЗНО та виставлення оцінок за 12-ти бальною шкалою. Батькам учнів не зрозуміло, чому за більшу кількість балів з якогось предмету виставляється нижча оцінка за 12-ти бальною шкалою. Думаємо, що методика виставлення оцінок у 12-тибальній шкалі за результатами ЗНО повинна бути відома громадськості до початку ЗНО.

Процедура апелювання учнів на результати ЗНО викликає низку нарікань батьків: по-перше, учня, що апелює в регіональному центрі оцінювання якості освіти, заставляють писати заяву про відмову від отриманої суми балів; по-друге, апеляція розглядається без наявності самої роботи. Вважаємо, що наведені факти свідчать про порушення прав учня, які повинні бути в майбутньому усунені. На нашу думку, розгляд апеляції повинен проводитися обов’язково тільки при ознайомленні учасника ЗНО із власною роботою після перевірки у присутності батьків, учителів з предмету. Слід скоротити час перевірки робіт учасників ЗНО до одного-двох тижнів для того, щоб зменшити стрес в учнів та їх батьків.

Відомо, що у багатьох сільських школах кращі випускники, готуючись до ЗНО, з лютого-березня нехтували навчанням у школі на користь занять з репетиторами.

Важливим питанням є доїзд учнів до місця проведення ЗНО. Адже вчасно дійхати до потрібного місця важко навіть у межах великих міст, не кажучи вже про доїзд з віддалених сіл до районного центру. Пропонуємо скористатись досвідом Польщі, коли до школи приїжджає група експертів, проводить оцінювання і забирає роботи з собою для передачі у центр оцінювання. Така методика збереже здоров’я учнів і дозволить уникнути стресів, викликаних переїздом, зміною звичного місця перебування, недосипанням. Крім того, усі учні перебуватимуть в однакових умовах.

Учні профільних негуманітарних класів гімназій та ліцеїв пропонують ввести два сертифікати: з української мови та окремо з української літератури замість одного спільного. На українську літературу у цих класах відводиться менше годин, ніж, скажімо, в гуманітарних, і для продовження навчання на технічних чи природничо-математичних спеціальностях знання літератури відіграє не

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ ШКІЛ

головну роль. Такий захід позитивно вплинув би на профілізацію старших класів загальноосвітньої школи.

Відомо, що ЗНО отримало підтримку учнів та їх батьків через те, що випускники шкіл можуть подавати документи на вступ одразу в кілька ВНЗ. Викликав зайві турботи випускників та їх батьків той факт, що на однакові спеціальності у різних ВНЗ потрібно було подавати інший перелік сертифікатів. Думаємо, що МОН України могло б визначити цей перелік сертифікатів для вступу на той чи інший напрям підготовки у всіх ВНЗ країни. Подібну думку висловив доцент В. Паламарчук у [4].

Сертифікат з результатами ЗНО потребує більшого захисту, а результати ЗНО повинні бути дійсні 2 – 5 років. Та й державі накладно щороку перевіряти знання тих випускників, які не вступили до ВНЗ у рік закінчення школи. Незрозумілим є й такий факт: у 2008 році з 1244 студентів першого курсу Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут” на “нульовій” контрольній роботі з курсу фізики 54,6% отримали незадовільні оцінки, і тільки 10,4% – добрі і відмінні. Адже ці першокурсники, очевидно, мали сертифікати ЗНО що найменше зі 124-ма балами [5].

Висновок. Таким чином, введення ЗНО знань випускників загальноосвітніх шкіл тягне за собою певні зміни в організації та змісті всієї освітньої діяльності педагогічних ВНЗ. Крім того, пропонуються певні удосконалення процедури

ЗНО, апелювання учасників ЗНО та доїзду учнів до центрів тестування.

1. *Офіційний звіт про проведення зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх навчальних закладів України у 2008 р. // Вісник ТІМО. – 2008. – №7 – 8. – С. 2 – 78.*

2. *Наказ МОН України “Про проведення педагогічного експерименту щодо запровадження навчальної дисципліни “Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти” від 13.10.2008 № 924.*

3. *Наказ МОН України “Про зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень осіб, які виявили бажання вступати до вищих навчальних закладів України у 2009 році” від 03.09.2008 № 804.*

4. *Паламарчук В. Зовнішнє оцінювання – абсолютно непродумана річ // Україна молода. – 2007. – 5.XII.*

5. *Мамалуй А.А. Федорченко В.І, Якуша В.К. Проблемы и совершенствование системы фундаментального образования // Сучасні проблеми гуманізації та гармонізації управління. Матеріали 8-ої Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної школи – конференції / Харків. Українська асоціація “Жінки в науці та освіті”. Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – 2008. – С. 190 – 191.*

Стаття надійшла до редакції 11.12.2008.

Ї Ї

Джерела мудрості

“Призначення освіти ХХІ століття – відродження людського в людині, вивершення її індивідуальності, розвиток свідомого і творчого ставлення до життя, її духовне вдосконалення”.

Василь Кремень
президент АПН України
Академія педагогічних наук України

“Українське суспільство прагне створити системну освіту, яка б відповідала викликам часу і потребам особистості, а тому відшукує нові моделі її розвитку. У найперспективніших моделях випробуваних часом, в основу покладено ідею формування і динамічного розвитку природного таланту кожної дитини як запоруку її самоствердження на життєвому шляху”.

Василь Мадзігон
перший віце-президент АПН України
Академія педагогічних наук України

Ї Ї